

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 194/2022-65

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2. [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou VARINSKÝ & Partners, s. r. o., Námestie SNP 13, Banská Bystrica, IČO 52 411 737, v mene ktorej koná advokát JUDr. Vladimír Varinský, proti postupu Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 257/2011 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 257/2011 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Banská Bystrica **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 20 C 257/2011 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie v sume **2 000 eur** a sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume **1 000 eur**, ktoré im **je** Okresný súd Banská Bystrica **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania spolu v sume **492,30 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. februára 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 257/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (žalobkyňa) sa na základe žaloby z 23. decembra 2011 domáha proti žalovaným 1. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 1“), 2. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 2“), 3. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 3“), 4. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 4“), 5. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 5“), a 6. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná 6“), aby okresný súd určil, že (v žalobe) skutkovým opisom špecifikované (právne) úkony sú proti sťažovateľom právne neúčinné. Na okresnom súde je konanie vedené pod sp. zn. 20 C 257/2011.

3. Okresný súd rozsukom č. k. 20 C 257/2011 z 28. februára 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) 1. žalobu sťažovateľov v časti petitov 2 až 6 zamietol, 2. v časti petitu 1 vylúčil vec na samostatné konanie a súčasne ho prerušil do právoplatného skončenia konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 60 Cb 229/2010.

4. Proti rozsudku okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie a v časti jeho 2. výroku o prerušení konania aj žalovaná 1.

5. Uznesením okresného súdu č. k. 2 K 14/2018 zo 17. januára 2019 zverejneným v Obchodnom vestníku 23. januára 2019, ktoré podľa zistenia ústavného súdu nadobudlo právoplatnosť 24. januára 2019, bol v zmysle zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“) na majetok žalovanej 1 vyhlásený konkurz a za správcu konkurznej podstaty ustanovený JUDr. Richard Konta, kancelária správcu, Horné záhrady 2, Banská Bystrica (ďalej len „správca“).

6. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 16 Co 282/2017 z 27. marca 2019 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) o odvolaní sťažovateľov a žalovanej 1 proti rozsudku okresného súdu rozhodol tak, že zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7. Okresný súd s poukazom na § 47 ods. 1 a 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii listom zo 16. septembra 2019 sťažovateľov upovedomil, že na majetok žalovanej 1 bol vyhlásený konkurz a keďže správca listom z 2. júla 2019 okresnému súdu oznámil, že s pokračovaním v konaní o žalobe nesúhlasí, napadnuté konanie sa bez ďalšieho vyhlásením konkurzu *ex lege* prerušilo. V právnej veci žaloby tak okresný súd už nevykonal žiadny ďalší procesný úkon.

8. Sťažovatelia namietané porušenie označených základných práv podľa ústavy, ako aj práv podľa dohovoru odôvodňujú najmä tým, že po tom, čo bol rozsudok okresného súdu uznesením krajského súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, t. j. od 24. mája 2019, pre vyhlásenie konkurzu na majetok žalovanej 1 okresný súd vôbec nekoná, čím dochádza nielenže k zbytočným priet'ahom v konaní, ale k úplnému odňatiu možnosti konať pred príslušným súdom, a tým aj k odopretiu spravodlivosti.

9. Podľa názoru sťažovateľov sa podľa § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii prerušujú len tie súdne konania, v ktorých ide o majetok úpadcu a tento (majetok) zároveň podlieha konkurzu, pričom „*Na účastníkov konania, ktorí vystupujú na strane úpadcu, prerušenie konania pôsobí, len ak ide o nerozlučné spoločenstvo alebo o intervenciu.*“.

10. Ústavný súd z príloh pripojených k ústavnej sťažnosti zistil, že uznesením okresného súdu č. k. 5 OdK 411/2019 z 24. apríla 2019 zverejneným v Obchodnom vestníku 30. apríla 2019, ktoré nadobudlo právoplatnosť 17. mája 2019, bol v zmysle zákona o konkurze a reštrukturalizácii aj na majetok žalovanej 6 vyhlásený konkurz a za správkyňu ustanovená JUDr. Ľubica Flíderová, kancelária správcu, Trhová 1, Zvolen, pričom žalovaná 6 bola súčasne oddlžená. Sťažovateľka podaním z 1. júla 2019 podala proti žalovanej 6 návrh, aby okresný súd jej oddlženie pre nepoctivý zámer zrušil. Ani vo veci návrhu sťažovateľky na zrušenie oddlženia žalovanej 6 podľa § 166f zákona o konkurze a reštrukturalizácii súdne konanie nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti právoplatne skončené.

11. V ďalšom sťažovatelia okresnému súdu vyčítajú zbytočné priet'ahy v napadnutom konaní, resp. že ich záležitosť nebola prejednaná v primeranej lehote, keďže od podania žaloby prešlo obdobie v trvaní desiatich rokov a dvoch mesiacov, napriek tomu však toto konanie nebolo právoplatne skončené.

12. Podľa názoru sťažovateľov predmet konania po právnej ani skutkovej stránke nie je taký zložitý, aby odôvodňoval neprimeranú dobu trvania napadnutého konania. V danej súvislosti sťažovatelia tiež poukazujú na to, že už dosiahli sedemdesiatjeden, resp. sedemdesiatdva rokov svojho života a táto okolnosť je „*legitímnym dôvodom na požiadavku osobitnej, resp. výnimočnej rýchlosti... nakoľko priet'ahy v tejto veci nastoľujú hrozbu, že ďalšie konanie pre Sťažovateľov stratí význam*“. Pokiaľ celková dĺžka trvania napadnutého konania nie je dôsledkom právnej či skutkovej zložitosti veci ani správania strán sporu a už vôbec nie sťažovateľov, je zrejmé, že za priet'ahy v napadnutom konaní nesie zodpovednosť okresný súd. Okresný súd mal dostatok možností a časového priestoru na vydanie právne konformného rozhodnutia vo veci samej.

13. Sťažovatelia zároveň dodávajú, že odstránenia nečinnosti okresného súdu sa domáhali písomnými podaniami (sťažnosťami) z 25. októbra 2019 a následne z 24. augusta 2021 adresovanými okresnému súdu, avšak bez akéhokoľvek úspechu. Okresný súd nielenže nepovažoval za potrebné zaujať k týmto podaniam stanovisko, ale aj naďalej ostal nečinný.

14. Napokon sťažovatelia v zmysle § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) sťažnosťou zo 6. septembra 2021 adresovanou predsedovi okresného súdu opäť namietali nečinnosť okresného súdu, nezákonnosť jeho postupu, pokiaľ ide o prerušenie konania, a domáhali sa odstránenia zistených nedostatkov. Predseda okresného súdu listom č. k. Spr. 3217/21 z 5. októbra 2021 sťažovateľom oznámil, že na majetok žalovanej 1 bol vyhlásený konkurz, napadnuté konanie je vyhlásením konkurzu *ex lege* prerušené, a preto ich sťažnosť považuje za nedôvodnú.

15. Sťažovatelia preto v zmysle § 67 zákona o súdoch podaním z 3. novembra 2021 požiadali predsedu krajského súdu o prešetrenie vybavenia svojej sťažnosti predsedom okresného súdu, ale opäť bez akéhokoľvek úspechu, keďže predseda krajského súdu im vo svojom liste č. k. 1 SprS 45/2021 z 9. novembra 2021 oznámil, že ich sťažnosť zo 6. septembra 2019 tiež považuje za nedôvodnú, stotožnil sa s jej posúdením predsedom okresného súdu, a preto *„Akákoľvek snaha Sťažovateľov o urýchlené prejednanie a rozhodnutie v predmetnej právnej veci bola... neúspešná a je zrejmé, že Sťažovatelia nemajú inú možnosť, než domáhať sa ochrany svojich práv cestou konania o sťažnosti pred Ústavným súdom SR“*.

16. Z uvedených dôvodov sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a tiež práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Zároveň žiadajú, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v tomto konaní konať bez zbytočných prietáhov a tiež mu uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 eur. Zároveň si uplatňujú aj náhradu trov konania.

17. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 194/2022 z 27. apríla 2022 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

18. Následne ústavný súd vyzval 2. júna 2022 okresný súd a 6. júna 2022 aj zúčastnené osoby na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a zároveň ich upozornil, že podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže upustiť od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, vyjadrenie zúčastnených osôb a replika sťažovateľov

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

19. Predseda okresného súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 17. júna 2022 uviedol: „... Sťažovatelia mi v uvedenej veci dňa 6. septembra 2021 doručili sťažnosť v zmysle § 62 a nasl. zák. č. 757/2004 Z. z. o súdoch proti nečinnosti v konaní, pričom vo vybavení sťažnosti listom zo dňa 5. októbra 2021 č. Spr. 3217/21 som konštatoval, že sťažnosť považujem za nedôvodnú, keďže na majetok žalovanej 1. bol vyhlásený konkurz a konanie je ex lege prerušené. S uvedeným záverom sa stotožnil aj predseda Krajského súdu v Banskej Bystrici v odpovedi na prešetrenie sťažnosti pod č. ISprS/45/2021 z 9. novembra 2021.“. Predseda okresného súdu pripojil aj vyjadrenie zákonnej sudkyne JUDr. Libuše Záthureckej zo 16. júna 2022, ktorá v jeho úvode v podstatnom opísala doterajší priebeh a stav napadnutého konania (rovnaké ako v bodoch 2 až 7 tohto nálezu) a v ďalšom uviedla, že keďže „... správca nesúhlasil s pokračovaním v konaní... Súd... mal za to, že prerušenie konania pôsobí aj na ostatných nerozlučných účastníkov...“, t. j. toto konanie je prerušené proti všetkým účastníkom vystupujúcim na strane žalovanej (úpadkyne). Na záver predseda okresného súdu dodal, že „Beriem na vedomie, že ústavný súd môže podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustiť od ústneho pojednávania.“.

II.2. Vyjadrenie zúčastnených osôb:

20. Zúčastnené osoby sa k prijatej ústavnej sťažnosti nevyjadrili.

I I.3. Replika sťažovateľov:

21. Sťažovatelia vo svojom stanovisku z 3. októbra 2022 k vyjadreniu okresného súdu a zákonnej sudkyne v podstatnom uviedli, že sa v celom rozsahu pridržiavajú svojej argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti a na jej podaní naďalej trvajú.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

22. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

23. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom okresného súdu v napadnutom konaní a jeho nečinnosťou došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práv na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

24. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

25. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie patrí aj právo každého, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

26. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza ústavný súd zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

27. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu do 1. júla 2016 vyplývala z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, v zmysle ktorej len čo sa konanie začalo, postupoval v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prieťahov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

28. Napadnuté konanie je okresným súdom vedené od 23. decembra 2011, t. j. od doručenia žaloby, až dosiaľ, vyjmúc obdobia od 7. marca 2012 do 4. apríla 2012, od 28. augusta 2015 do 15. februára 2016 a napokon od 9. augusta 2017 do 23. mája 2019, počas ktorých boli vedené konania na krajskom súde na účely rozhodnutia o riadnych opravných prostriedkoch sťažovateľov a žalovanej 1, a v súhrne trvá viac ako osem rokov a štyri mesiace. Keďže sťažovatelia sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia označených základných a iných práv podľa ústavy a dohovoru iba proti postupu okresného súdu, ústavný súd podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný ústavnou sťažnosťou, resp. jej petitom postup krajského súdu v konaniach vedených pod sp. zn. 17 Co 62/2012, sp. zn. 14 Co 750/2015 a sp. zn. 16 Co 282/2017 o opravných prostriedkoch sťažovateľov a žalovanej 1 ústavno-právnomu prieskumu nepodrobil, pričom prípadné zbytočné prietahy spôsobené krajským súdom nie je možné na ťarchu okresného súdu pričítať.

29. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

30. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že vec sťažovateľov (rozhodovanie o odporovateľnosti právneho úkonu) je v zásade možné považovať za bežne prejednávanú agendu všeobecných súdov. V danom prípade však ústavný súd videl aj istú náročnosť, resp. zložitosť veci vyplývajúcu z toho, že predmetom napadnutého konania podľa petitu žaloby je odporovanie 5 až 6 samostatným právnym úkonom, čo si vyžaduje pomerne rozsiahle a náročné dokazovanie. Avšak ani táto okolnosť sama osebe nie je podľa posúdenia ústavného súdu spôsobilá ospravedlniť vznik prietahov a celkovo jednoznačne neprimeranú dĺžku napadnutého konania.

31. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri posudzovaní dĺžky konania. V tejto súvislosti ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že kým sťažovateľka bola účastníčkou napadnutého konania od samého počiatku, t. j. od 23. decembra 2011, sťažovateľ sa ním stal až 29. decembra 2014, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu č. k. 20 C 257/2011-364, ktorým bolo rozhodnuté o jeho pripustení do konania ako žalobcu v 2. rade. Podľa názoru ústavného súdu sa sťažovateľom s istotou nedá vyčítať, že by pri uplatňovaní svojich procesných práv neboli aktívni. Práve naopak, nie vždy nimi realizované procesné úkony boli v záujme rýchleho postupu a dosiahnutia rozhodnutia vo veci samej. Za také procesné úkony možno považovať návrh sporových strán vznesený na pojednávaní 15. novembra 2012, ktorým navrhli jeho odročenie s cieľom pokusu o dosiahnutie mimosúdnej dohody, návrh sťažovateľky na prerušenie konania z 15. januára 2013, ktorý po tom, čo ho okresný súd uznesením č. k. 20 C 257/2011-253 z 15. februára 2013 zamietol, sťažovateľka podaním

z 26. apríla 2013 vzala späť, aj návrh sťažovateľky na vstup sťažovateľa ako vedľajšieho účastníka do konania z 26. apríla 2013 a jeho následné späťvzatie podaním z 22. augusta 2013, neprípustné odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu okresného súdu č. k. 20 C 257/2011-442 z 31. marca 2015 o nepripustení ich návrhu na rozšírenie žaloby, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 14 Co 750/2015-452 z 26. januára 2016. K predĺženiu napadnutého konania prispelo aj odročenie pojednávania nariadeného na 23. jún 2015 pre rozhodovanie o námietkach sťažovateľov proti obsahu zápisnice z pojednávania konaného 31. marca 2015, ako aj odročenie pojednávani nariadených na 29. septembra 2016 a následne na 1. decembra 2016 na žiadosť právneho zástupcu žalovaných z dôvodu jeho dočasnej pracovnej neschopnosti. Okrem toho aj keď sťažovatelia boli v doterajšom priebehu napadnutého konania aktívni a v rámci neho predložili okresnému súdu veľký počet písomných podaní vrátane návrhov na doplnenie dokazovania (viac ako 40), ktorých prílohu mnohokrát tvoril rozsiahly zväzok listinných dôkazov, tieto predkladali priebežne počas celého konania, nielen v jeho úvodnom štádiu v rámci prípravy pojednávania, a teda podľa názoru ústavného súdu aj uplatňovanie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany zo strany sťažovateľov vykazuje pomerne nízku mieru koncentrácie a efektívnosti (napr. sťažovatelia len svoje odvolanie proti rozsudku okresného súdu dopĺňali celkom šesťkrát). V prerokúvanom prípade teda nepochybne k predĺženiu napadnutého konania došlo aj z dôvodu procesnej aktivity sťažovateľov a žalovaných. Uvedené návrhy a opravné prostriedky predstavujú legitímnu procesnú aktivitu strán sporu s tým, že rozhodovanie o týchto návrhoch nepochybne spôsobilo predĺženie napadnutého konania. V tomto však ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (IV. ÚS 218/04, III. ÚS 586/2012, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016).

32. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v napadnutom konaní. Ústavný súd zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe celkovej dĺžky jeho trvania považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

33. Pokiaľ ide o obdobie od 23. decembra 2011, keď bola žaloba podaná, až do 8. augusta 2017, keď bola okresným súdom vec predložená krajskému súdu s cieľom rozhodnúť o odvolaniach proti rozsudku okresného súdu, ústavnému súdu sa po preskúmaní obsahu spisu predloženého okresným súdom v tejto veci javí, že aj keď okresný súd vykonával procesné úkony v zásade priebežne, jeho postup bol neefektívny. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 15. novembra 2012 a ďalšie 15. januára 2013. Následne bolo vykonaných ešte päť ďalších pojednávani, a to 15. januára 2013, 6. marca 2014, 31. marca 2015, 14. apríla 2016 a 28. februára 2017.

Nesústredenosť a neefektívnosť postupu okresného súdu vyplýva okrem iného aj z toho, že nezrozumiteľnosti žaloby a jej petitu, ktorý je fundamentom pre budúce rozhodnutie, sa okresný súd začal prvýkrát venovať až na pojednávani 6. marca 2014 (pozri čl. 344 spisu), ktoré bolo odročené na neurčito s tým, že právny zástupca sťažovateľky (žalobkyne) bude vyzvaný, aby „... *doplnil žalobu, keďže ide o nezrozumiteľné podanie...*“. Aj keď okresný súd uznesením

č. k. 20 C 257/2011-442 z 31. marca 2015 rozhodol tak, že doplnenie (rozšírenie) žaloby podaním sťažovateľov z 27. marca 2015 nepripúšťa, na odstránení nezrozumiteľnosti žaloby v pôvodnom znení okresný súd z neznámych dôvodov už netrval. Uznesením krajského súdu bol rozsudok okresného súdu zrušený a vec mu vrátená na ďalšie konanie aj preto, lebo okresný súd „... nevykonaval potrebné dôkazy... Dôvody, pre ktoré zamietol žalobu v petitoch 2 až 6 žaloby... sú predčasné a nepreskúmateľné... stranám sporu nedal odpoveď, ako hodnotil ich tvrdenia a dôkazy...“. Krajský súd zároveň dodal, že „... Okresný súd bude povinný... vo výroku rozhodnutia uviesť právne úkony... v prospech žalovaných v rade 2/ až 5/... Pokiaľ z dokazovania... bude vyplývať... potreba výstižne a nezameniteľne označiť právne úkony, ktorých neúčinnosti sa žalobcovia domáhajú... zväži úpravu výroku. Posúdi, či pri bodoch 1 a 2 petitu... sa nejedná o jeden právny úkon.“ (pozri petit žaloby v častiach I a II odseku). Ako je zjavné, k zbytočným prietahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen samotným nekonaním príslušného súdu (sudcu), ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania, čiže k právoplatnému rozhodnutiu vo veci.

34. V súvislosti s postupom okresného súdu v napadnutom konaní, resp. jeho nečinnosťou po tom, čo mu bola vec krajským súdom vrátená na ďalšie konanie, t. j. od 24. septembra 2019 až dosiaľ, bolo, resp. aj je pre jeho ďalší postup právne relevantné ustanovenie § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Podľa § 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii ak tento zákon neustanovuje inak, vyhlásením konkurzu sa prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu a patriaceho úpadcovi, avšak na účastníkov konania, ktorí vystupujú na strane úpadcu, prerušenie konania pôsobí, len ak ide o nerozlučné spoločenstvo alebo o intervenciu. Podľa ústavného súdu sa sťažovatelia svojou žalobou domáhajú proti žalovanej 1 určenia, že 1. „Právny úkon, ktorým bola ukrátená veriteľka [redacted]... scudzením hnutelného majetku v prospech žalovanej 1... za sumu 106 357,06 EUR... je právne neúčinný...“ a súčasne 2. že „Právny úkon, ktorým bola ukrátená veriteľka [redacted]... zriadením prevádzky spoločnosti [redacted] v priestoroch bývalej lekárne... je neúčinný...“ (pôvodné znenie „je neplatný“ bolo opravené sťažovateľmi na pojednávaní 14. apríla 2016, pozn.; pozri petit žaloby v častiach I a II odseku a čl. 470 spisu). Keďže uznesením okresného súdu č. k. 2 K 14/2018 zo 17. januára 2019 bol na majetok žalovanej 1 vyhlásený konkurz a v napadnutom konaní ide o majetok žalovanej 1 podliehajúci konkurzu, toto konanie sa proti žalovanej 1 *ex lege* prerušilo. Správca však podľa § 47 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii návrh na pokračovanie v danom konaní nepodal. Aj podľa názoru ústavného súdu okresný súd § 47 ods. 1 v spojení s § 47 ods. 4 zákona o konkurze a reštrukturalizácii interpretoval a aplikoval plne ústavne súladným spôsobom, keď po tom, čo správca okresnému súdu 23. júla 2019 oznámil, že návrh na pokračovanie v napadnutom konaní nepodá, okresný súd na tom základe ďalšie procesné úkony smerujúce k dosiahnutiu právoplatného rozhodnutia proti žalovanej 1 už nevykonával. To isté však nemožno konštatovať vo vzťahu k postupu okresného súdu v časti napadnutého konania proti žalovaným 2 až 6, a to z dôvodu, že sťažovatelia (žalobcovia) sa svojou žalobou domáhali určenia, že právne úkony, ktorými bola žalobkyňa ukrátená, a to 3. „... prevodom finančných prostriedkov dňa 23.6.2009 z účtu... v prospech žalovanej 2... vo výške 17.875,00 EUR...“, 4. „... prevodom finančných prostriedkov dňa 23.6.2009 z účtu... v prospech žalovanej 2... vo výške 3 500,00 EUR...“, 5. „... výplatou finančných prostriedkov 31.12.2008 v prospech žalovanej 4... vo výške 138.536,-Sk (4 598,55 EUR)...“,

6. „... výplatou finančných prostriedkov 31.12.2008 v prospech žalovanej 5... vo výške 90 030 Sk (2 988,45 EUR)...“, sú právne neúčinné (pozri petit žaloby v častiach III až VI odseku). Z formulácie žaloby, resp. jej petitu je zjavné, že tu ide o samostatné vzájomne nepodmienené právne úkony so samostatným skutkovým základom, z ktorých mala mať prospech vždy osobitne tá-ktorá z v petite žaloby označených žalovaných. Z uvedeného vyplýva, že nepochybne nejde o nerozlučné (procesné) spoločenstvo v zmysle § 77 CSP, čoho dôsledkom na žalované 2 až 6 vystupujúce na strane úpadcu (žalovanej 1) prerušenie konania nepôsobí. Pokiaľ ide o žalovanú 6 (dlžníčku), ako už bolo uvedené, uznesením okresného súdu č. k. 5 OdK 411/2019 z 24. apríla 2019 bol aj na jej majetok vyhlásený konkurz, konkurz bol uznaný za hlavné insolvenčné konanie a súčasne bola žalovaná 6 oddĺžená. Avšak podľa § 166h ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii oddĺžením zostáva nedotknuté právo veriteľa (sťažovateľky) v rozsahu pôvodnej pohľadávky domáhať sa podľa Občianskeho zákonníka jej uspokojenia z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to aj vtedy, ak pohľadávka veriteľa je premlčaná, nevymáhateľná alebo nevykonateľná, pričom veriteľ má právo odporovať právnemu úkonu aj vtedy, ak by v konkurze vyhlásenom podľa druhej časti prvej hlavy bol inak oprávnený odporovať správca. Inými slovami, oddĺženie žalovanej 6 nijako nebráni ďalšiemu postupu v napadnutom konaní o právnu neúčinnosť jej právnych úkonov proti tým, ktorí mali mať z týchto právnych úkonov prospech (žalované 2 až 5), a preto napadnuté konanie v časti proti žalovanej 6 nemožno považovať za konanie týkajúce sa majetku podliehajúceho konkurzu, ktoré by sa vyhlásením konkurzu na jej majetok *ex lege* prerušilo (§ 47 ods. 1 zákona o konkurze a reštrukturalizácii).

Vzhľadom na to, že okresný súd v napadnutom konaní pre vyhlásenie konkurzu na majetok žalovanej 1 odmietol ďalej konať aj proti žalovaným 2 až 6, čo nemožno označiť inak ako odmietnutie spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), ústavný súd popri vyslovení porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pristúpil aj k vysloveniu porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

35. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov právoplatne rozhodnuté, konal (v časti proti žalovaným 2 až 6, pozn.) bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

36. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

37. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

38. Sťažovatelia sa spoločne a nerozdielne domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 20 000 eur, ktoré medzi inými odôvodnili tým, že okresný súd im svojou nečinnosťou odopiera právo na účinnú a rýchlu súdnu ochranu, tiež tým, že sú «... *frustrovaní a pociťujú to ako silné bezprávie, keď namiesto toho, aby si takpovediac užívali zaslúžený odpočinok počas starobného dôchodku... sú nútení vyše 11 rokov sústavne viesť súdne spory v záujme „záchrany“ hmotných statkov, ktoré vytvorili svojou poctivou prácou... žiť... v permanentnej právnej neistote... znášať značné náklady, spojené s týmito súdnymi konaniami...»*, pričom „... nikdy nekončiace súdne spory mimoriadne negatívne vplyvajú aj na zdravotný stav Sťažovateľov...“.

39. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných aj Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

40. Vzhľadom na konštatované zbytočné prieskumy, neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti posudzovanej veci, s prihliadnutím na charakter konania, význam pre sťažovateľov, ich správanie, ako aj čas, od ktorého sa sťažovatelia stali účastníkmi napadnutého konania, považoval priznanie sumy 2 000 eur pre sťažovateľku a sumy 1 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu).

41. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

42. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trov konania. Sťažovatelia si ústavnou sťažnosťou uplatnili nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v celkovej sume 916,24 eur vrátane dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd náhradu trov právneho zastúpenia priznal za dva úkony právnej služby, t. j. 1. za prevzatie a prípravu zastúpenia a 2. za vypracovanie a podanie ústavnej sťažnosti, a pri rozhodovaní o odmene advokáta vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2021, ktorá bola v sume 1 163 eur. Odmena za jeden úkon právnej služby v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje za rok 2022 sumu 193,50 eur. Pri spoločnom právnom zastúpení dvoch osôb jedným advokátom sa základná sadzba tarifnej odmeny za každý úkon právnej služby u obidvoch z nich zníži o 50 % (*pozri uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 137/2018 z 8. marca 2018*). Odmena advokáta za dva spoločné úkony právnej služby pri zastupovaní dvoch sťažovateľov podľa § 13 ods. 2 vyhlášky predstavuje sumu 387 eur [(387 eur × 2) – 50 %, pozn.]. Trovy právneho zastúpenia za dva spoločné úkony právnej služby spolu s režijným paušálom (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za rok 2022 v sume 11,63 eur za každý z týchto úkonov predstavujú spolu sumu 410,26 eur bez dane z pridanej hodnoty. Keďže právny zástupca sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom preukázal, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty, ústavný súd v zmysle § 18 ods. 3 vyhlášky takto určené trovy právneho zastúpenia zvýšil o daň z pridanej hodnoty v sadzbe 20 %. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu a zákonnej sudkyne z 3. októbra 2022, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré nie sú obsiahnuté v samotnej ústavnej sťažnosti, a preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Ústavný súd teda priznal úspešným sťažovateľom trovy konania v celkovej sume 492,30 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

43. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

44. Ústavný súd rovnako nevyhovel tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať náhradu trov konania nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu